

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Jarmila Titková

Tvorivosť v školskom klube detí

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov

2012

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Jarmila Titková

Kontakt na autora: CZŠ bl. Jána Pavla II., Sládkovičova 1994, 093 02 Hencovce
jarkat@post.sk

Názov OPS/OSO: Tvorivosť v školskom klube detí

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2012

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Patrícia Dudášová Harantová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Tvorivý vychovávateľ, humánny vychovávateľ, voľný čas, školský klub detí, dieťa, výchova, tvorivosť, motivácia, námety, aktivity.

Anotácia

Táto práca popisuje praktickú skúsenosť vychovávateľa pri aplikovaní rôznych tvorivých námetov, aktivít pre využívanie voľného času v školskom klube detí, zároveň popisuje osobnosť tvorivého a humánneho vychovávateľa. Tvorivosť v bezpečnom prostredí buduje v deťoch zdravú sebadôveru, sebaúctu a predstavuje spôsob, ako môže vychovávateľ pomôcť deťom vyrásť v celistvú integrovanú osobnosť. Na vedomosti a zručnosti, ktoré deti získavajú na vyučovaní, priamo nadväzujú činnosti v školskom klube detí. Námety som vypracovala v súlade s obsahom výchovno-vzdelávacieho plánu ISCED 1.

Úvod

V procese formovania osobnosti mládeže i detí zaujíma dôležité miesto rozvíjanie ich tvorivých schopností. Výchova k tvorivosti je nevyhnutná preto, lebo v súčasnom období život stavia pred človeka množstvo situácií, ktoré si vyžadujú tvorivé, originálne a samostatné riešenie. Zároveň sa rozvíjajú kognitívne, emocionálne a motivačné dispozície dieťaťa, jeho charakterové vlastnosti a rieši sa aj problém racionálneho využitia voľného času detí a mládeže.

Výchova je najzložitejšia a najťažšia činnosť, ak sa chce uskutočňovať profesionálne. Náročnosť výchovy spočíva v tom, že vychovávateľ je sčasti vedcom, odborníkom a z druhej časti je umelcom. Výchova sa uskutočňuje neustále, nezávisle na čase a priestore, má rozmanitejšie formy, metódy, nemá predpísané témy a postupy. To si vyžaduje od vychovávateľa vysokú mieru flexibility, tvorivosti, odbornosti, profesionality v teóriách výchovy, morálku, nielen v zmysle cieľov výchovy, ale v zmysle osobnej morálky.

Cieľom práce je poukázať na rozvíjanie tvorivosti v školských kluboch detí. Touto prácou chceme upriamiť pozornosť na to, aby sa tvorivosť a humánnosť stala zmyslom každého vychovávateľa. V práci chceme poskytnúť námety pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí.

Záverečná práca sa zaoberá problematikou osobnosti vychovávateľa, jeho tvorivým prístupom k využívaniu voľného času detí v školských kluboch, o koncepcii v humanistickej výchove, o podporovaní žiackej sebadôvery, o posilňovaní vedomia, o uprednostňovaní pozitívnej motivácie a najmä o tvorivých metódach.

Práca je rozdelená do troch kapitol. Pričom v prvých dvoch kapitolách je zahrnutá teoretická časť práce. V teoretickej časti obsahuje charakteristiku tvorivého a humánneho vychovávateľa ako aj jeho výchovno-vzdelávacej činnosti v školskom klube detí. Na teoretickú časť nadväzuje praktická časť – námety na rozvoj tvorivosti pomocou výchovných činností, ktoré sú zahrnuté v tretej kapitole. Námety boli realizované v školskom klube detí na Cirkevnej základnej škole v Hencovciach.

Pre správne pochopenie tejto témy najväčší prínos predstavovala odborná literatúra napísaná kolektívom autorov Zelina M. a Zelinová M.: Rozvoj tvorivosti detí a mládeže.

1 Tvorivosť – tvorivý vychovávateľ

Vychovávateľ je výraznou osobnosťou s adekvátnou schopnosťou vzbudiť, živiť, prehlbovať a neustále stupňovať záujem žiaka počas výchovného pôsobenia. Fenomén osobnosti vychovávateľa, jeho nezastupiteľné miesto v pedagogickej komunikácii sa dostáva do popredia, pretože počas celého výchovno-vzdelávacieho procesu zohráva dominantnú úlohu. Má vo všetkých smeroch určujúci vplyv na samotnú činnosť vzdelávacieho procesu a na primerané správanie sa žiakov. Často plní aj terapeutickú úlohu. Vychovávateľ pomáha pri ťažkostiach, stará sa o príťažlivú atmosféru v triede, v škole mimo nej. Už pri prvom stretnutí s vychovávateľom si žiak vytvára obraz, ktorý nesie rysy vysnívanej podoby ideálneho vychovávateľa.

Osobnosť vychovávateľa charakterizuje, „podmieňuje množstvo rôznych faktorov. Sú to najmä prvky taktného správania, citu, adekvátna miera náročnosti. Ich realizácia by mala byť základným fenoménom podstaty zmyslu vychovávateľskej činnosti, vzájomnej interakcie v pedagogickej komunikácii“.¹

„Cieľavedomé a systematické rozvíjanie tvorivosti detí vyžaduje tvorivú schopnosť vychovávateľa“² a jeho spoluprácu s učiteľmi pri identifikácii tvorivých detí, metódy, formy a prostriedky rozvíjania, ktoré sa uplatňujú v skupine detí alebo v individuálnom pôsobení.

V charakterových vlastnostiach vychovávateľa musí byť nevyhnutne prítomný ľudský humánny postoj, pretože je prameňom výchovnej sily. V humanistickej a tvorivej výchove je vychovávateľ pre dieťa silnou, sebaistou osobnosťou, dôveruje svojim schopnostiam, aj schopnostiam iných. Dieťa považuje za bytosť hodnú dôvery, otvorenosti, úprimnosti. Podporuje jeho hodnotiace a tvorivé myslenie pomocou zaraďovania úloh zo života, riešenia problémov, rozvíja jeho lásku k poznaniu, kráse.

1.1 Charakteristika tvorivosti

„Tvorivosť je ako výstup na vysokú horu. Najviac ľudí je dole, na úpäti, teda na najnižšej úrovni tvorivosti. Čím ďalej k vrcholu, tým je menej ľudí, ale stúpa hodnota tvorivosti. A len málo ľudí na svete dosiahne vrchol, t.j. takú úroveň tvorivosti, ktorú uzná celý svet.“³ Najčastejšie sa definuje tvorivosť ako proces, veľmi zložitý, ale na druhej strane veľmi zaujímavý. Dnes už vieme, že tvorivosť nie je len výsadou umelcov a géniov, ale že túto schopnosť máme všetci, len ju musíme vedieť v sebe objaviť a cieľavedomým tréningom zvyšovať.

Jednou z najčastejšie citovaných je definícia Pietrašinského, podľa ktorého tvorivosť je aktivita prinášajúca dosiaľ neznáme a súčasne spoločensky užitočné produkty.

Definíciu, ktorá zahŕňa i detskú tvorivosť, podáva Zelina a kol. Vymedzuje tvorivosť ako takú „interakciu subjektu s objektom, pri ktorej subjekt mení okolitý svet, vytvára nové, užitočné a pre subjekt alebo referenčnú skupinu či populáciu významné hodnoty.“⁴

Väčšina definícií obsahuje 2 podstatné znaky tvorivosti:

¹ Dekan, J.: Osobnosť vychovávateľa dominantná, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1996, č. 9-10, s. 2

² Holúbek, J.: Rozvíjanie tvorivosti vo výchove mimo vyučovania, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1996, č. 9-10, s. 9

³ Zelina, M., Zelinová, M.: *Rozvoj tvorivosti detí a mládeže*, SPN, Bratislava 1990, s. 20

⁴ tamže, s. 18

1. novosť a neobvyklosť,
2. prijateľnosť a užitočnosť.

To znamená, že jednoduchšie môžeme tvorivosť definovať ako produkciu nových neobvyklých a pritom prijateľných, užitočných nápadov, riešení, postupov. Novosť a neobvyklosť nápadov sa dá zisťovať pomocou zriedkavosti výskytu myšlienky v danom kontexte, teda v spojení s daným problémom. Nie však vždy to, čo je nové, je zároveň aj tvorivé. Musí byť splnená aj druhá požiadavka užitočnosti. O nej rozhoduje prax a život, v prípade detskej tvorivosti učiteľ, vychovávateľ, spolužiaci, porota.

Najkomplexnejšie definuje tvorivosť J. Hlavsa ako takú „zmenu v subjektovo-objektovom vzťahu, pri ktorom syntézou vonkajších vplyvov a vnútorných stavov dochádza k alternácii subjektu a jeho intenzívnej špeciálnej činnosti vedúcej k tvorivým produktom, ktorou sú jedinečné, nové, progresívne, hodnotné a komunikateľné, čo spätne a trvale formuje vlastnosti subjektu.“⁵

V tejto definícii je zahrnutá tvorivosť ako proces, tvorivá osobnosť, ktorá sa sama v tvorivom procese rozvíja a tvorivý produkt ako jeho výsledok.

Osobnosť tvorivého vychovávateľa vyžaduje „percepčné schopnosti, primeranú inteligenciu, vôľu, city, motiváciu, aby tvorivé možnosti uplatnil v progresívnej aktivite.“⁶ Medzi jeho osobnostné vlastnosti patrí i vynaliezavosť, túžba objavovať i schopnosť produkovať množstvo nápadov. V práci s deťmi vie posilňovať ich fantáziu, predvídavosť, imagináciu, obrazotvornosť a pozornosť. Kladie deťom provokatívne otázky, ktoré nabádajú, aby sa niečo prešetrilo, experimentovalo, hľadalo, preskúmalo.

Tvorivý vychovávateľ sa vyznačuje organizačnými schopnosťami, ktoré uplatňuje pri organizovaní výletov, vychádzok, na ktorých deti pozorujú prostredie, nachádzajú problémy a ich riešenie. Zabezpečuje účasť detí na tvorivých hudobných a dramatických programoch, ktoré s deťmi rozoberá a požaduje tvorivé výkony, t.j. veľa rozmanitých a originálnych myšlienok, žiada ich hodnotenie a realizáciu.

Tvorivosť vychovávateľa sa prejavuje i v tom, že stimuluje hľadanie a definovanie problémov z okolia života detí, učí ich tvoriť alternatívy, riešenia, hodnotiť ich, kombinovať a domýšľať dôsledky. Deti vedie k tomu, aby študovali životopisy tvorivých ľudí. Spolu s deťmi analyzuje povahové črty týchto ľudí v umení, technike a pod. Svoj slovný prejav využíva pri čítaní textov, pričom sa pýta detí ako čítanie prežívajú a vyzýva ich, aby pokračovali podľa vlastnej fantázie. Dôraz kladie hlavne na hľadanie a zbieranie informácií, ktoré sústreďuje do kútika „myslenia“, kde je i populárno-náučná literatúra, slovníky, encyklopédie a časopisy. Súčasťou tohto kútika je i skrinka nápadov.

Medzi základné faktory tvorivosti patria „originalita, fluencia, flexibilita, senzitivita, redefinovanie, elaborácia“.⁷

1. ORIGINALITA – je najdôležitejším faktorom tvorivosti. Je to schopnosť produkovať nové, neobvyklé riešenia, nápady, ktoré sú odlišné od iných, sú bystré, dôvtipné a často prekvapujúce. Ide o zriedkavosť výskytu nejakého nápadu medzi ľuďmi. Od žiakov je potrebné vyžadovať, aby vymýšľali také riešenia, aké nebude mať nik v ich triede, v škole.

2. FLUENCIA – je schopnosť rýchlo produkovať množstvo nápadov. Ide o plynulosť myšlienok, vyprodukovaných na nejaký podnet. Podľa toho, ako sa fluencia prejavuje, rozlišujú Zelina a Zelinová tieto druhy fluencie:

⁵ Hlavsa, J.: Psychologické základy teórie tvorby, Academia, Praha, 1984, s. 26

⁶ Holúbek, J.: Rozvíjanie tvorivosti vo výchove mimo vyučovania, čas. Výchova a vychovávateľ, 1996, č. 9-10, s. 9

⁷ Zelina, M., Jaššová, E.: Tvorivosť – piata dimenzia, Smena, Bratislava, 1984

- a) slovná (verbálna) – je schopnosť uviesť čo najviac slov zodpovedajúcich danému vymedzeniu (napr. vytvorte čo najviac slov začínajúcich alebo končiacich na dané písmeno, vymyslite čo najviac rýmov na slová, utvorte na základ slova rak čo najviac slov, urobte pyramídu zo slov začínajúcich na dané písmeno ...)
- b) symbolická (číselná) – schopnosť uviesť čo najviac číselných operácií (napr. sčítajte také 2 čísla, aby súčet bol 7, odčítajte čo najviac čísel do 20, aby výsledok bol 5, uveďte čo najviac príkladov s výsledkom 20 ...),
- c) asociačná – je schopnosť uviesť čo najviac synonym na podnetové slovo (napr. pridajte čo najviac slov k slovu mesto, napíšte čo najviac synonym k slovu robiť, čo vás napadá v súvislosti so slovom kvet ...),
- d) expresívna – je schopnosť pohotovo vyjadriť myšlienku slovami (napr. vymysli vetu, v ktorej sa slová budú začínať písmenami M ... v... p..., drôt je ako vlas, lebo ..., vymyslite na dané slová vety, opíšte, ako by ste sa cítili, keby ste boli ...),
- e) ideačná – je schopnosť pohotovo utvárať nápady na danú tému (napr. čo by sa stalo, keby ..., vymyslite na dané slová vety, opíšte, ako by ste sa cítili, keby ste boli ...),
- f) sluchová (auditívna) – je schopnosť zvukom vyjadriť danú tému (napr. vyjadri zvukom lejak, pokojný dážď, parnú lokomotívu, prechádzku v ZOO, praskanie ohňa v kozube ...),
- g) pohybová (behaviorálna) – je „schopnosť pohotovo vyjadriť tému pohybom (napr. vyjadri pohybom, ako sa topí snehuliak, ako tráva, ako by ste držali strechu, ktorá pomaly padá ...)“.⁸

3. FLEXIBILITA – je pružnosť, rozmanitosť nápadov, riešení. Ide o schopnosť produkovať čo najrozmanitejšie nápady, riešiť problém z rôznych hľadísk (napr. vymyslite čo najviac predmetov, ktoré sú napr. biele a ľahké, navrhnete zaujímavé reklamy na včasný vianočný nákup, proti fajčeniu, vymyslite značky pre vchod do ZOO, nespievať, ticho). Podobne ako fluencia ja flexibilita sa môže prejavovať v oblasti slovnej, symbolickej i pohybovej. Od flexibility je už iba krôčik k originalite.

4. SENZITIVITA – je citlivosť, schopnosť všimnúť si, postrehnúť problém. Ide o schopnosť tvorivého vnímania sveta, schopnosť všimnúť si detaily, vidieť veci v dynamike vývoja. Ide napr. o maľovanie na hudobné podnety, vcit'ovanie sa do predmetov, zvierat, ľudí, vyjadrovanie tušenia, odhadu. Žiakov je potrebné viesť k tomu, aby nechodili so zatvorenými očami, ušami, ale aby boli vnímaví ku kráse, pravde, ale aj k problémom a ťažkostiam.

5. REDEFINOVANIE (znovuformulovanie) – je schopnosť upustiť od zaužívaného spôsobu riešenia, oslobodiť sa od tlaku funkčnej fixácie, zmeniť význam predmetov alebo ich častí, použiť ich novým spôsobom (napr. vymyslite iné použitie novín, plechoviek od konzerv, navrhnete nejaký zvláštny druh konička).

6. ELABORÁCIA – je schopnosť vypracovania detailov riešenia pre skompletizovanie celku. Prejavuje sa v schopnosti vypracovať riešenie do zaujímavých podrobností. Vhodné sú úlohy vyžadujúce čo najúplnejší a najpresnejší opis predmetov, postreh kladov a nedostatkov, čo sa nám páči resp. nepáči (napr. opíš cestovný lístok od autobusu alebo električky, opíš svoju triedu, školu, budúcnosť ...).

1.2 Humánny a tvorivý vychovávateľ

Slovo humanizmus je latinského pôvodu a znamená ľudskosť, ľudomilnosť. Vychovávateľ, ktorý žiakov netrestá, ktorý má pre nich pochopenie aj pri väčších, či

⁸ Klindová, E.: Aktivita a tvorivosť v škole, SPN, Bratislava, 1990, s. 42

menších prehreškoch je vychovávateľ s humánnym prístupom. V humanistickej výchove je dieťa „epicentrom všetkého, čo sa okolo neho deje.“⁹

Humanistický prístup vo výchove znamená cieľavedomú aktivizáciu rozvoja osobnosti dieťaťa. V praxi to predpokladá prijatie a rešpektovanie štyroch hlavných princípov: jedinečnosť, sebarozvoj dieťaťa, celistvosť rozvoja a vzťahová dimenzia. Sú aplikovateľné v školských zariadeniach, najmä však v činnosti školských klubov, pretože v nich sa vytvára priestor pre realizáciu aktivít, ktoré by naštartovali proces sebapoznania, sebapoznania dieťaťa, rozvoj jeho individuality, jedinečnosti, jednoducho proces tvorby samého seba. Nositeľom a realizátorom spomínanej filozofie edukácie v živote školského klubu je vychovávateľ, ktorý má vo výchove uplatniť:

1. kongruenciu – vychovávateľova autenticita, úprimnosť, otvorenosť,
2. akceptáciu – bezpodmienečne pozitívny postoj a vzťah človeku, jeho úplné prijatie,
3. empatiu – vcítenie sa do žiaka, presné porozumenie jeho citom,
4. sebahodnotenie – povyšuje osobnosť na autentickú bytosť, vytvára podmienky na sebadôveru a autenticitu žiaka.

Humánni vychovávateľ vo svojej práci sa snaží o:

1. podporovanie žiackej sebadôvery, posilňovanie vedomia vlastného ja, kladného citového vzťahu spolužiakov a učiteľov,
2. rešpektovanie jedinečnosti žiakov ako neopakovateľných osobností svojimi špecifickými potrebami, záujmami, očakávaniami,
3. uprednostňovanie pozitívnej motivácie žiackej a vychovávateľovej činnosti, akou je sociálne uznanie a ocenenie, radosť z činnosti, preferencia kladného hodnotenia žiakov,
4. stimuláciu k tvorivosti, samostatnosti, uvedomovaniu si a utváraniu pocitu zodpovednosti a povinnosti v spoločnej práci,
5. tolerovanie odlišných názorov, presvedčení, postojov, kultúrneho štýlu iných osôb, priamu živú konfrontáciu názorov a návrhov,
6. kultiváciu sociálnych vzťahov a modifikáciu sociálnej pozície žiaka v triede, spoluprácu medzi vychovávateľom a žiakom, spoločné stanovenie cieľa a utváranie plánov spoločnej činnosti, spolupráca medzi žiakmi,
7. emocionalizáciu vyučovania prejavmi vzájomnej sympatie, senzibility a empatie, prenášanie entuziazmu a vitality a zabezpečovanie priaznivej klímy v kolektíve,
8. hodnotovú zameranosť vychovávateľ a žiakov, rozvoj kultúrneho správania, podporovanie prosociálneho konania žiakov.

Vychovávateľ s humánnymi vzťahmi k deťom v školskom klube detí má prirodzenú, nie vynútenú autoritu. Jeho pôsobenie by sa v koncepcii humanistickej výchovy nemalo sústreďovať len na vedomosti a rozvoj nižších kognitívnych funkcií (vnímanie, pamäť, analytické myslenie), ale najmä na poznanie a rozvoj vyšších kognitívnych (syntetizujúce, hodnotiace, tvorivé myslenie), najmä však nonkognitívnych funkcií. „Systém rozvoja nonkognitívnych funkcií sa nazýva KEMSAK – akronym zo začiatočných písmen šiestich významných oblastí, ktoré má vychovávateľ rozvíjať.“¹⁰

Kognitivizácia – ide o to, aby sa dieťa naučilo myslieť, organizovať svoje myšlienkové postupy, riešiť problémy, nepoddávať sa im, vedieť si poradiť v každej životnej situácii. Emocionalizácia – citová výchova sa uskutočňuje prostredníctvom humanizácie vzťahu vychovávateľ – dieťa. Vychovávateľ by sa mal vedieť vcítiť do myslenia a prežívania dieťaťa. Mal by dokázať akceptovať každé dieťa ako najvyššiu, nepodmienečnú

⁹ Zelinová, M.: Tvorivosť v humanistickej výchove, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1998, č. 9-10, s. 2

¹⁰ Zelinová, M.: Tvorivosť v humanistickej výchove, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1998, č. 9-10, s.3

a nenahraditeľnú hodnotu. Je to dôležité najmä pre deti, ktoré majú slabé učebné výsledky, ktorým sa nedarí, sú na nižšej intelektuálnej úrovni, málo si dôverujú, často vyrušujú. Pre ne je dôležité, aby sa dozvedeli, že im vychovávateľ verí a akceptuje ich. Vychovávateľ by mal rozvíjať u detí lásku k poznaniu, dobru, krásu prírody a umenia, dobrým medziľudským vzťahom. Mal by sa snažiť o citlivé hodnotenie detí, viesť ich k hodnoteniu sa navzájom a sebahodnoteniu.

Motivácia – ide o motiváciu k učeniu a k sebarozvoju. Vychovávateľ by mal zadávať úlohy tak, aby boli mierne nad schopnosti detí, lebo príliš ťažká alebo ľahká úloha detí demotivuje. Úlohy je potrebné zaujímavou viesť, využívať hádanky, krížovky, rébusy.

Motivovať môže vychovávateľ aj hodnotením, ide o to, aby bolo viac odmiern, a pochvál ako trestov. Pochvaly nemajú byť stereotypné (áno, dobre), je potrebné používať čo najširšiu škálu pochvál. Keď vychovávateľ dieťa napomína, kritizuje, má to urobiť tak, aby cítilo, že mu chce pomôcť, že mu na ňom záleží. Je potrebné vytvárať také pedagogické situácie, ktoré umožnia pochváliť alebo odmeniť každé dieťa, nielen to najlepšie. Tradične sa porovnávajú deti v skupine navzájom. Motivujúcejšie pôsobí, keď porovnávame výkony dieťaťa s jeho výkonmi v minulosti.

Socializácia – znamená naučiť dieťa žiť s ostatnými ľuďmi, vytvárať pozitívne medziľudské vzťahy, komunikovať, diskutovať, zvládať kritiku, asertívne sa správať.

Axiologizácia – je „výchova k hodnotám. Vychovávateľ rozvíja hodnotovú orientáciu žiakov. Úlohou je naučiť žiakov orientovať sa v hodnotách, vedieť ich posudzovať, správne voliť a žiť podľa progresívnych hodnôt.“¹¹

Kreativizácia – je výchova k tvorivému štýlu života. Je to štýl, ktorý je charakterizovaný osobnosťou a permanentnou sebareguláciou progresívnym smerom.

Nonkongnitívne funkcie sa rozvíjajú prostredníctvom týchto činností a vzťahov: hra, učenie, umenie, medziľudské vzťahy, práca a odpočinok.

1.3 Tvorivosť v školskom klube detí

Vychovávateľ je rozhodujúcim činiteľom vo výchovnom procese, čo výstižne vyjadril Ušinskij „...nijaký organizačný poriadok a osnovy, nijaký umelý mechanizmus, aj keby bol čo najlepšie vymyslený, nemôže nahradiť osobnosť vo výchove... Bez osobného bezprostredného vplyvu vychovávateľa na zverca nie je možná naozajstná výchova, ktorá by prenikla do charakteru. Len osobnosť môže pôsobiť na rozvoj a určenie osobnosti, len charakter môže utvárať charakter „.

Pedagóg podporujúci tvorivosť: učí, ako učiť, pomáha žiakom byť samostatnými, aktívnymi, učí ich hľadať a využívať informácie, podporuje aktivitu žiaka, jeho zodpovednosť, skúma jeho motiváciu, očakáva, že žiak sa naučí experimentovať, objavovať, klásť otázky, riešiť problémy, sústreďuje sa na tvorivý proces riešenia životných problémov s mnohými riešeniami, pedagóg vystupuje ako poradca a organizátor, preferuje učivo založené na potrebách a záujmoch žiakov, vyžaduje od žiakov, aby hodnotili svoj pokrok v činnosti, učení, sústreďuje sa na pomoc žiakom, na spoluprácu pri riešení, hľadaní, objavovaní, preferuje otvorenú komunikáciu, podporuje myslenie, nápady, kritiku, aby žiaci sami robili rozhodnutia, podporuje neformálne vzťahy, spontánnosť, vytvára atmosféru dôvery, otvorenosti, sústredenia sa na prácu.

Pri riadení rozvoja tvorivosti treba vychádzať z toho, že tvorivosť sa v žiadnej činnosti nemôže rozvíjať pod nátlakom, na príkaz. Tvorivá činnosť si vyžaduje dobrý

¹¹ Zelinová, M.: Tvorivosť v humanistickej výchove, čas. Výchova a vychovávateľ, 1998, č. 9-10, s. 3

prístup k informáciám a materiálnu základňu. Školy a školské zariadenia by mali mať dobre vybavené knižnice, vrátane odborných časopisov (aj zahraničných), rozmnožovacie a kopírovacie stroje, výpočtovú techniku, videotechniku. Na mnohých našich školách sú knižnice a výpočtová technika veľmi zastaralé čo je veľkou nevýhodou pre vychovávateľov a pre rozvíjanie tvorivosti žiakov.

Je potrebné v triede vytvárať tvorivú atmosféru, dosiahnuť, aby sa žiaci cítili v triede uvoľnene, bezpečne, nemali strach, úzkosť, mohli bez obáv z dôsledkov (výsmech a pod.) vyjadriť svoje myšlienky, používať rôzne pracovné metódy, učebné pomôcky. Taktiež je potrebné podporovať zvedavosť, záujem žiakov. Podmienkou rozvoja tvorivosti žiakov je tvorivý vychovávateľ. Tvorivé myslenie sa rozvíja aj prostredníctvom použitia stavebníc, riešením krížoviek, zadávaním hádaniek, ktoré majú v podstate charakter problému.

Zostavovanie a riešenie hlavolamov podnecuje rozvoj poznávacích spôsobilostí žiakov, uvoľňujúcich ich tvorivé samostatné myslenie, usmerňujúcich ich pri sebakontrola a sebahodnotení.

Zvlášť zostavovanie hlavolamov je omnoho radostnejší a intenzívnejší zážitok, ako riešenie pripravovaného hlavolamu, lebo pestuje v žiakovi pocit vlastnej hodnoty a umožňuje presvedčiť sa o úspešnej vlastnej činnosti. U žiaka vzniká radosť, optimizmus a viera vo vlastné sily. Tieto nepatrné úspechy ho povzbudzujú do ďalšej činnosti a učia prekonávať ďalšie ťažkosti, či problémy.

Osobitne dôležitým prostriedkom je hra a hrové aktivity. Hra má veľa spoločných znakov s kreativitou (fantázia, spontánnosť, záujem, ktorý vyvoláva podstúpenie rizika). Tvorivé schopnosti sa prejavujú pri rozmanitých hrových situáciách, pri modifikovaní pravidiel hry a najvýraznejšie pri vytváraní nových hier.

Pozornosť si zasluhuje aj metóda brainstormingu, pri ktorej sa uskutočňujú skupinové diskusie, kde môže každý člen navrhnúť riešenie problému a to bez toho, aby ktokoľvek tieto nápady hodnotil, overoval a kritizoval. K takejto produkcii nápadov sa usiluje povzbudiť aj ostatných. Neskôr sa všetky získané nápady rozanalyzujú a potom sa vyberajú najvhodnejšie riešenia. Cieľom je podnietiť deti, aby opúšťali vychodené chodníčky a nebáli sa nových prístupov a riešení.

I dramatická výchova pomáha formovať aktívnu tvorivú osobnosť, ktorá sa vyznačuje schopnosťou sociálneho porozumenia a zmyslom pre spoluprácu. Pri dramatizácii žiaci text reprodukovujú s použitím pohybu, mimiky, kulís a krojov. Rozvíjajú tak predovšetkým slovné vyjadrovanie, gestikuláciu, rétoriku, ale tiež kultivovaný pohyb, rozširujú si obrazotvornosť, slovnú zásobu, ale i vlastnú tvorivosť. Učia sa úcte jeden k druhému a zdokonaľujú sa v komunikácii.

Vychovávateľ má možnosť pri svojej práci v školskom klube detí použiť a aplikovať nasledujúce tvorivé vyučovacie metódy: rozhovor, diskusia, brainstorming, výklad, prednáška, prezentácia, práca v skupinách, dramatizácia, pantomíma, živá tabuľa, práca s vykladacím materiálom, didaktická hra, práca s papierom, demonštrácia na obraze, projektové i diferencované vyučovanie, samostatná práca, riadené objavovanie, tanec, hra na hudobný nástroj, workshopy, tvorivé dielne, beseda, práca s textom, práca s hudbou, s obrazom a v neposlednom rade aj práca so symbolmi.

2 Výchovno-vzdelávacia činnosť v školských kluboch detí

Výchova je spoločenská činnosť, bez ktorej si ťažko možno predstaviť život človeka. Veď práve výchova plní životne dôležité funkcie z hľadiska rozvoja osobnosti človeka, aj z hľadiska rozvoja spoločnosti. Výchova má aktívny podiel pri formovaní vzťahu človeka k svetu - k prírode, k spoločnosti, k sebe samému, výchova je zameraná na rozvoj osobnosti, na jeho prípravu a aktívny podiel na živote spoločnosti, na spoločenských premenách, spoločenskom pokroku.

Výchova ako organizovaná činnosť sa uskutočňuje a prebieha v konkrétnych podmienkach – v rodine, v škole, v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach – v školských kluboch detí, v školských strediskách záujmovej činnosti, v centrách voľného času, v domovoch mládeže, v školách v prírode. Výchova sa chápe ako proces cieľavedomého a zámerného vytvárania a ovplyvňovania životných podmienok tak, aby umožňovali optimálny rozvoj každého jednotlivca v súlade s jeho individuálnymi dispozíciami a aby stimulovali jeho vlastnú snahu stať sa autentickou osobnosťou, ktorá sa dokáže včleniť do spoločnosti a uplatniť sa v nej. Ciele výchovy vždy smerujú k vytváraniu podmienok pre pozitívne ovplyvňovanie formovania fyzickej, psychickej a duchovnej stránky osobnosti.

K výchove žiakov v čase mimo vyučovania pristupujeme ako k výchove vo voľnom čase – s dôrazom na jej humanizáciu. Do výchovy v školských kluboch detí zahŕňame aj povinnosti žiakov spojené so školou – „príprava žiakov na vyučovanie“, ¹² písanie domácich úloh – i keď nepatria k náplni voľného času.

Obsahovú náplň výchovy v čase mimo vyučovania tvoria praktické činnosti: „odpočinkové, rekreačné, zábavné, spoločenské, záujmové, vzdelávacie a sebazvedávacie, pracovné činnosti.“ ¹³

Pri porovnaní so školským vyučovaním, ktoré je založené najmä na sprostredkovaní a osvojovaní si informácií, teoretických vedomostí - teda teórie, vo výchove vo voľnom čase je ťažiskom praktická činnosť, aj s uplatnením teoretických vedomostí a poznatkov získaných v škole, vlastným sebazvedaním, z médií, z vlastných skúseností.

Výchovné ovplyvňovanie voľného času v školskom klube detí môže mať charakter skutočne voľného času detí (po skončení prípravy na vyučovanie), ak je činnosť v súlade s potrebami a záujmami detí. Vtedy sa jej zúčastňujú radi, dobrovoľne, stotožnia sa s usmernením vychovávateľa, čo je predpokladom k zvnútorneniu požiadaviek výchovy. Výchovná činnosť môže však mať aj charakter iba čiastočne voľného času alebo sa charakter voľného času s jeho základnými znakmi stráca, ak je činnosť povinná, stanovená vychovávateľom bez ohľadu na záujmy detí. Prestáva byť dobrovoľná, žiaci majú pocit povinností a nanútenia. V kolektívnej výchove túto požiadavku nemožno chápať ako rešpektovanie momentálnych individuálnych záujmov každého žiaka v oddelení, v skupine. Ide o komunikáciu, spoluprácu so žiakmi pri plánovaní a najmä organizovaní konkrétnych činností, o záujmové a pestré činnosti pri uplatňovaní pozitívnej motivácie, aby každý žiak vedel, že v rámci denného, či týždenného programu je zaradená aj jeho obľúbená činnosť.

¹² Kratochvílová, E.: Voľný čas a pedagogika voľného času, čas. Výchova a vychovávateľ, 2001, č. 5

¹³ Kratochvílová, E.: Voľný čas a pedagogika voľného času, čas. Výchova a vychovávateľ, 2001, č. 4, s.3

2.1 Obsah a stratégie v školskom klube detí

Obsah výchovnej práce nadväzuje na výučbu v škole, rozvíja, prehľbuje a upevňuje vedomosti. Deti sa snažia objavovať veci z iného uhla pohľadu, získané vedomosti analyzovať, dávať ich do súvislostí, riešiť nové situácie, problémy, získavajú poznanie, že aj keď sme odlišní, musíme si rozumieť, máme svoje práva ale aj povinnosti, osvojujú si pravidlá spoločenského správania, pracujú v kolektíve, mladší sa učia od starších, rozvíjajú svoje vnútorné kvality, budujú si hodnotový systém, pestujú zdravý životný štýl.

V programe školského klubu detí je uplatňovaný integrovaný prístup plánovanej činnosti, námety sú združované do tematických blokov. Na dosiahnutie stratégie výchovy vo voľnom čase je potrebné dodržiavať metódy a formy práce. V literatúre nachádzame množstvo metód, ktoré môžeme použiť pri výchovnej práci. Podľa toho, ktoré procesy človek na spracovanie informácií používa, metódy delíme na kognitívne, akčné, skúsenostné.

Veľmi dôležitou súčasťou výchovy sú aj formy výchovy vo voľnom čase. „Forma je organizačná jednotka, ktorá časovo rámcuje nejakú činnosť. Z najčastejších foriem uvádzame: prechádzka (pozorovanie), exkurzia (náučný charakter), výlet, práce vonku, individuálne práce.“¹⁴

Medzi alternatívne voľnočasové aktivity, ktoré môžeme mládeži a deťom ponúknuť patrí animácia, výchova zážitkom, sociálni asistenti (streetwork).

2.2 Špecifiká výchovného pôsobenia vychovávateľa v školských kluboch detí

Špecifikum výchovného pôsobenia vychovávateľa v školskom klube detí spočíva vo výchove „pozitívnych mravných vlastností, vedomiu osobnej zodpovednosti, sebaovládania, sebadisciplíny, prekonávania prekážok v živote, pozitívneho myslenia, aktívneho životného postoja, prosociálneho správania, rozvoju schopností, zručností, návykov v praktickej činnosti v oblasti športu, umenia, techniky, uplatňovania poznatkov spoločenských, prírodných a iných vied v praktickej činnosti.“¹⁵

Kedysi bol voľný čas zameraný na oddych a rekreáciu. Dnes stúpa jeho význam pre rozvoj osobnosti. Môžeme povedať, že vychovávateľ vo výchove vo voľnom čase má tri hlavné úlohy. Jeho pôsobenie sa môže prejavovať v oddychu, kultúrnej zábavy a rozvoja osobnosti. Rozvoj osobnosti detí je spoločensky a pedagogicky najdôležitejšia funkcia aktivít vychovávateľa vo voľnom čase. Tým sa výchova vo voľnom čase stáva súčasťou vedomého a zámerného výchovného úsilia, ktoré je zamerané na komplexný rozvoj osobnosti.

Aktivity vo voľnom čase sa vzájomne prelínajú, dopĺňajú, podporujú. Raz fungujú viac v oblasti oddychu, inokedy vo funkcii zábavy a niekedy vo funkcii rozvoja osobnosti. Najlepšie je keď rôznorodé, dynamické, keď ich sprevádza dobrá nálada, poskytujú relax, oddych, zabávajú a súčasne aj zušľachtujú. Umožňujú, aby ľudský život bol obsažnejší, bohatší a radostnejší.

¹⁴ Vincejová E.: Výchovný program a plánovanie činností vo voľnom čase, čas. Ako vo voľnom čase?, 2008, str. 16-17

¹⁵ Darák, M.: Výchova ako prostriedok humanizácie, čas. Výchova a vychovávateľ, 1997, č. 3-4, s. 2

Vychovávateľ stojí pred úlohou venovať voľnému času detí oveľa viac pozornosti. Na to sú však potrebné objekty a priestory pre kultúrne, športové, informačno-vzdelávacie, umelecké, humanitné, vedecké, technické a zábavno-rekreačné aktivity detí, rovnako je potrebná podpora výchovných inštitúcií, spolupráca a podpora rodičov.

Často sa hovorí, že spoločnosť je potrebné chrániť pred správaním sa asociálnych skupín, ale rovnako je potrebné chrániť deti a mládež pred negatívnym pôsobením tzv. modernej spoločnosti. Vychovávateľ sa musí stať výraznou súčasťou výchovno-vzdelávacieho systému.

Je veľmi dôležité uvedomiť si, že činnosť všetkých školských výchovno-vzdelávacích zariadení, školských kluboch a iných zariadení je vlastne „intervenciou výchovného pôsobenia vo voľnom čase.

Za dôležitejšie považujeme tieto špecifiká:¹⁶

- relatívne autonómny charakter výchovy vo voľnom čase. Musí zohľadňovať ich potreby, záujmy, individuálne schopnosti a ďalšie predpoklady v konkrétnej činnosti,
- činnosť charakter výchovy vo voľnom čase. Uskutočňuje sa prostredníctvom najrozličnejších aktívnych činností, voľnočasových aktivít, ktorými sa vlastne naplňujú funkcie voľného času a výchovy: oddychových, rekreačných, spoločenských, záujmových vzdelávacích, zábavných činností. Je flexibilný, otvorený podľa záujmov detí, podľa schopností, tvorivosti a možností vychovávateľov. Zameriava sa na najrozličnejšie oblasti života s organizovaním konkrétnych aktivít v rámci danej oblasti činnosti (napr. pozorovaním prírody, starostlivosťou o kvety, zvieratká, nácvikov repertoáru súborov, súťaží, hier, zábav, výletov, besied atď.),
- neštandardizované prostredie výchovy vo voľnom čase. Môže sa uskutočňovať v rozličných prostrediach napr. aj v školskej jedálni, učebni, triede, kde sa však odporúča zmeniť aspoň usporiadanie lavíc a stoličiek primerane k činnosti,
- organizácia činností má relatívne voľnejší charakter. Môže sa uskutočňovať v homogénnych i heterogénnych skupinách (s deťmi rovnakého i rozdielneho veku), ktoré spája spoločný záujem o činnosť. Formy činnosti by mali byť pestré, s dôrazom na vytváranie možností aktívnej účasti, zapojenia sa každého jednotlivca podľa jeho záujmu a predpokladov. Striedať by sa mali skupinové, individuálne a hromadné formy,
- netradičná je štruktúra vychovávateľov. Na výchove vo voľnom čase sa podieľajú nielen profesionálni pracovníci (ako vychovávateľa, učiteľia a ďalší odborníci z iných oblastí spoločenského života – v špecializovaných zariadeniach zameraných napr. na kultúrno-osvetovú, umeleckú, športovú činnosť).

¹⁶ Kratochvílová, E.: Voľný čas a pedagogika voľného času, čas. Výchova a vychovávateľ, 2001, č. 6

3 Námety pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Vychovávateľ podporuje tvorivé myslenie detí pomocou zaraďovania úloh zo života, riešením problémov rozvíja ich lásku k poznaniu, hľadaniu nových námetov na tvorivú činnosť. Rovnako je nevyhnutné, aby vychovávateľ prispôboval jednotlivé námety podľa vekového zloženia detí.

Úlohou vychovávateľa je smerovať výchovno - vzdelávacie metódy k príprave detí na život, ktorý od nich vyžaduje, aby boli schopní kriticky a tvorivo myslieť, rýchlo a účinne riešiť problémy, pripraviť človeka rozhladeného, vytrvalého, schopného kooperovať a pracovať v tíme, schopného motivácie k celoživotnému vzdelávaniu.

3.1 Metódy merania nárastu tvorivosti

Hlavným cieľom a poslaním výchovy je motivovať, podporovať a viesť deti a mládež k rozvoju osobnosti zmysluplným využitím voľného času a to širokou ponukou aktivít v bezpečnom prostredí, rozvíjať tvorivosť, flexibilitu a komunikatívnosť, vedieť vyhľadávať informácie, prezentovať svoju prácu, rozvíjať a podporovať talenty, osobnosť a záujmy každého dieťaťa, skvalitniť spoluprácu s rodičmi, verejnosťou a inými školami aj v zahraničí, zaviesť nové formy a metódy.

Pri práci v školskom klube detí boli použité nasledujúce metódy, ktorými bolo možné merať nárast tvorivosti: pozorovací hárok, anketa, zhotovenie výrobkov. Metóda pozorovacích hárkov bola najviac uplatňovaná, nakoľko je v školskom klube veľmi veľa možností pre pozorovanie. Vychovávateľ zaznamenával výsledky pozorovania do pozorovacích hárkov, ktoré si dopredu pripravil. Každý pozorovací hárok obsahoval dátum realizácie námetu, cieľovú skupinu, označenie školského klubu, meno vychovávateľa, ciele realizovanej aktivity, priebeh jednotlivých aktivít. Priebeh jednotlivých aktivít realizovaných v ŠKD bol členený na čas, stručný popis aktivity, tématické zameranie, použité metódy, použité organizačné formy, použité pomôcky.

3.2 Námety pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

ŠKD pri CZŠ blahoslaveného Jána Pavla II. Hencovce zabezpečuje výchovu a vzdelávanie pre deti v čase mimo vyučovania. Prevádzka sa realizuje v jednom oddelení s maximálnym počtom detí 25. ŠKD je súčasťou Cirkevnej základnej školy. Činnosť prebieha v triedach v čase mimo vyučovania. V budúcnosti je našou snahou získať priestory, ktoré by sa využívali ako herne ŠKD so zodpovedajúcim vybavením.

Tvorivý a humánný vychovávateľ môže pre rozvoj tvorivosti detí v školskom klube pomocou výchovných činností čerpať aj z nasledujúcich námetov:

Námet č. 1 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: Prichádza Ježiš, na svet dieťa zázračné.....

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 2 hodiny

Kľúčové slová: dieťa, príchod, Ježiš

Ciele témy: objaviť význam príchodu Ježiša Krista

Kognitívny: porovnať a analyzovať biblické postavy z textu zo Svätého Písma

Afektívny: identifikovať sa s postavami v dramatizácii biblického textu

Psychomotorický: spoločne vytvoriť scénu príchodu Ježiša na svet

Pomôcky: text modlitby, seno, dieťa Ježiš- bábika, svieca, oblečenie na scénu, text sv. písma, krabica, baliaci papier, pripravené úlohy, odmena –sladkosti a obrázky narodeného Ježiša

Metódy: práca s biblickým textom, práca v skupine, dramatizácia, hra, rozprávanie

Stratégia vyučovacej hodiny: rozvoj senzitivity

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

1. Modlitba

Deti sa postaví do kruhu. V prostriedku kruhu je položené seno.

- Vzdávame Ti vďaka, Svätý Otče, za čo, že si nás stvoril, aby sme ťa mohli poznať, milovať ťa a žiť stále s tebou. Viac ráz si ľudom ponúkol svoje priateľstvo a prostredníctvom prorokov učil si ich dúfať v tvoje prisľúbenie. Keď sa naplnili dni očakávania, poslal si svojho jediného Syna, prvorodeného spomedzi mnohých bratov, aby nás zjednotil s tebou. Máme z toho radosť a sme ti za to vďační.

(počas modlitby na pripravené seno vychovávateľ prinesie malého Ježiša - bábika, sviecu – symbol Ježiša)

2. Úvodná motivácia - rozprávanie

Nádej na príchod Osloboditeľa bola v srdciach celého izraelského ľudu. Osobitne bola však v srdci mladej ženy Márie z galilejského mesta Nazareta, zasľúbenej mužovi menom Jozef. Boh si ju vyvolil za Ježišovú matku. Starodávne prisľúbenie, ktoré dal boh Abrahámovi a vyvolenému národu, sa uskutočnilo v Betleheme, keď sa narodil Ježiš. V Ježišovi sa Boh stretáva s ľuďmi a dáva im svoju spásu . Ježiš znamená Spasiteľ - ten, čo zachraňuje.

HLAVNÁ ČASŤ

Dramatizácia biblického textu Lk2,1- 7: deti dostanú text zo Svätého Písma, rozdelia si úlohy (Jozef, Mária, bubeník...), pripraví maštal'ku, dopredu im pripravíme oblečenie, jeden číta, spoločne zahrajú krátku časť z biblie o Ježišovom narodení, o tom, ako na svet prichádza zázračné dieťa.....

„V tých dňoch vyšiel rozkaz od cisára Augusta vykonať súpis ľudu po celom svete. Tento prvý súpis sa konal, keď Sýriu spravoval Kvirínus. A všetci sa šli dať zapísať, každý do svojho mesta. Vybral sa aj Jozef z galilejského mesta Nazareta do Judey, do Dávidovho mesta, ktoré sa volá Betlehem, lebo pochádzal z Dávidovho domu a rodu, aby sa dal zapísať s Máriou, svojou manželkou, ktorá bola v požehnanom stave. Kým tam boli, nadišiel jej čas pôrodu. I porodila svojho prvorodeného syna, zavinula ho do plienok a uložila do jasiel', lebo pre nich nebolo miesta v hostinci.“

V roku 1223 pred Vianocami svätý František v sprievode išiel navštíviť svojho priateľa Jána, starostu mesta Greccio (Grečžo) a povedal mu: „Chcem znázorniť pamiatku dieťaťa, ktoré sa narodilo v Betleheme. Chcem ho vidieť na vlastné oči, ako spí na slame v jaslách, medzi volom a somárom.“ Jánovi sa krásna myšlienka zapáčila

a urobil, ako si František želel. Prišla vianočná omša a František v sprievode priateľov a obyvateľov mesta išiel k jaskyni, kde boli pripravené jasle. Tu svätý František prečítal stať evanjelia o Vianociach, tak ako my teraz a všetci sme dojatí, lebo sme videli na vlastné oči, čo František čítal.

Každý rok na Vianoce oslavujú kresťania narodenie Ježiša. Pre kresťanov na celom svete sú Vianoce sviatkom stretnutia s Bohom. Ježiš, Boží Syn prichádza bývať medzi ľuďmi. Boha zoči – voči nikto nevidel. Keď sa Ježiš stal človekom, zjavil Božiu tvár. Kto chce poznať, aký je Boh, má hľadiť na Ježiša. Mnohí ľudia na svete sa klaňajú Bohu a milujú ho bez toho, žeby ho poznali. Ježiš prichádza, aby všetci poznali a milovali Boha ako Otca. Ježišovým narodením v Betleheme sa Boh priblížil ku všetkým ľuďom.

HRA

Deti sedia v kruhu a podávajú si dookola zabalený balík. Tento balík pripraví vychovávateľ tak, že má mnoho vrstiev. Každý žiak odbalí jednu vrstvu, pod ktorou je napísané, čo má urobiť:

- zaspievať vianočnú pieseň,
- zarecitovať vianočný vinš
- zodpovedať otázky týkajúcu sa Vianoc,
- vianočné zvyky,
- vianočné tradície,
- vianočné symboly.

Po vykonaní úlohy dieťa podá balík ďalšiemu dieťaťu. Po odbalení poslednej vrstvy je v balíku schovaná odmena pre všetky deti – sladkosti, ale aj obrázky narodeného Ježiša ležiaceho na slame.

ZÁVER

PodĎakovanie deťom za aktívnu účasť a spoločne sa pomodlíme.

PodĎakovanie za príchod Ježiša na svet, že nám ukázal svoju tvár, že je tu pre nás.

Pri spracovaní tohto námetu bola použitá práca s biblickým textom, dramatizácia so zameraním na stotožnenie s biblickými postavami. U detí sa rozvinula senzitivita i flexibilita, nakoľko boli schopné vnímať biblický príbeh a pružne reagovať na zadanú úlohu.

Odporúčania k tejto aktivite - upriamiť pozornosť detí na duchovnú stránku sviatkov.

Zdroj: vlastný, biblia

Námet č. 2 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: „F“ ako FANTÁZIA

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 2 hodiny

Kľúčové slová: fantázia, príbeh, tvorivosť

Ciele témy: tvorivo pristupovať k akejkol'vek úlohe, používať fantáziu

Kognitívny: vymyslieť príbeh

Afektívny: identifikovať sa s postavami v dramatizácii textu

Psychomotorický: spoločne vytvoriť scénu príbehu

Pomôcky: papiere, plagáty, perá, pastelky, kopa predmetov, hrací plán, kocka, noviny, časopisy, farebný papier, nožnice

Metódy: práca v skupine, dramatizácia, hra, rozprávanie

Stratégia vyučovacej hodiny: praktická stratégia zameraná na rozvoj fluencie

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

Vychovávateľ vysvetlí: Dnes budeme hovoriť o fantázii. Každý človek vidí svet a veci v mnohých farbách. S fantáziou pristupujeme k veciam tvorivo a vidíme mnoho možností riešenia. I dnešný rozhovor sme mali tvorivý, každý z nás zvolil vlastné slová, použil svoje srdce, rozum, tvorivo rozmýšľal. Možno to bolo ťažké, ale zvládli sme to.

HLAVNÁ ČASŤ

Vychovávateľ: Prečítam vám jeden príbeh. Pozorne počúvajte, pretože potom vám dám z neho úlohu (vychovávateľ môže príbeh aj zahrať).

Kde bolo tam bolo, bolo jedno malé mestečko a v tom mestečku žilo dievčatko menom Valentínka. Bývalo v domčeku so svojou mamičkou a oteckom. Mali doma aj psíka, o ktorého sa Valentínka starala. Valentínka bola už prváčka. V škole sa jej veľmi páčilo, rada do nej chodila, pretože sa tam stretávala so svojimi kamarátkami. Jedného dňa však Valentínka neprišla do školy. Kamarátky sa čudovali a rozmýšľali, čo sa asi mohlo stať. Zoberte si papiere a skúste dokončiť príbeh, ktorý nám potom v skupinách prečítate, alebo aj zahráte.

Po prečítaní: Každý z vás vytvoril krásny príbeh. Boli sme tvoriví a použili sme veľké množstvo fantázie. Keď dostanete niekedy úlohu (napr. v škole, alebo máte niečo nakresliť do pamätníka, alebo máte vytvoriť darček kamarátke, ockovi ...) buďte tvoriví, neodpisujte od kamarátov, ale vymyslíte to sami, skúste neobkresľovať do pamätníka, ale nakresliť obrázok sami. Veď teraz ste dokázali, že fantáziu máte, tak sa nebojte používať.

HRA

Deti môžu v skupinách alebo spoločne z kopy najrozličnejšieho materiálu niečo spoločné vytvoriť. Základná myšlienka: „Kopa kamenia prestane byť kopou kamenia vo chvíli, keď nad ňou začne kontemplotovať človek, ktorý vo svojej mysli nosí obraz katedrály.“

Deti si vyberú jeden predmet, napíšu ho na plagát a vymýšľajú čo najviac možností, ako (na čo všetko) sa daný predmet dá využiť.

Koleso tvorivosti – 2x hodiť kockou, dve čísla určia dve farby, alebo vlastnosti vecí, deti sa snažia vymyslieť, čo najviac predmetov, ktoré majú obe vlastnosti (farby) naraz. Potom si to prečítajú. Deti sa to môžu zahrať aj ako súťaž.

Úlohou je vyfarbiť písmeno F, alebo slovo FANTÁZIA najrozličnejšími farbami, alebo toto písmenko/slovo poskladať z mnohých častí, ktoré môžu vystrihovať, maľovať, prípadne ho môžu poskladať z obrázkov, ktoré nám približujú fantáziu.

Spoločne tvoríme rozprávku/príbeh – jeden člen skupinky začne, povie prvú vetu, ďalší pridá druhú, tretí tretiu.

Hra: Zvuk a farba – sedíme v kruhu a každý postupne zadá pre toho ďalšieho nejakú úlohu typu: ako chutí školský výlet? Ako počuť prázdniny? Ako vonia päťorka? Je lepšie, keď si každý premyslí otázku, ktorú chce niekomu položiť a napíše ju vopred na papier, aby na ňu nezabudol. Je možné to hrať aj tak, že sa položí jedna otázka a odpovedajú na ňu všetci, alebo si vyberieš komu je položiťš.

ZÁVER

Mnohé deti bezproblémovo realizovali nielen verbálnu, ale aj behaviorálnu fluenciu, teda vyprodukovali veľké množstvo nápadov.

Vychovávateľ pochváli deti za aktívnu účasť a povzbudí, podporí deti, aby používali svoju fantáziu a aby konali tvorivo.

Pri aplikácii tohto námetu bola použitá metóda rozprávania a dramatizácie, deti slovné i pohybom dotvárali príbeh.

K danej aktivite odporúčame u detí využívať fantáziu aj v iných oblastiach, napr. nekupovať darčeky, ale niečo zaujímavé vytvoriť.

Zdroj: vlastný

Námet č. 3 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: Pštrosie vajce

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 3 hodiny

Kľúčové slová: veľkonočné sviatky, šibačka

Ciele témy: pripraviť darček pre šibačov

Kognitívny: vytvoriť pštrosie vajce

Afektívny: prejaviť záujem a rozvíjať tradície veľkonočných sviatkov

Psychomotorický: namaľovať, ozdobiť veľkonočné vajce

Pomôcky: nafukovací balón, lepidlo Herkules, štetec, nádobky na vodu, noviny, nožnice, temperové farby, bezfarebný lak, voda, širšia stužka

Metódy: koláž, strihanie, lepenie, výroba pštrosieho vajca

Stratégia vyučovacej hodiny: praktická stratégia zameraná na originalitu

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

Spoločne sa rozprávame o veľkonočných sviatkoch, zvykoch a symboloch až dôjdeme k veľkonočnému pondelku. Veľkonočný pondelok bol najveselší sviatok. Hovorilo sa, že “ komu sa nelení, tomu sa zelení a kto včasráno vstáva, tomu Boh požehnáva “. Chlapci chodili po kolede, šibali – šľahali (na pamiatku bičovania Ježiša Krista), polievali dievčatá, hovorili pri tom rôzne riekanky, za čo dostávali maľované vajíčka – kraslice. Dnes si pripravíme jedno vajíčko pre šibačov.

HLAVNÁ ČASŤ

POSTUP

Z novín si nastriháme kúsky a namočíme ich do vody, nafúknutý balón pokryjeme namočenými kúskami, na túto vrstvu dávame nastrihané kúsky novín, ktoré namočíme do lepidla, lepidlo zriedime vodou. Takto urobíme niekoľko vrstiev a necháme uschnúť.

Uschnuté pštrosie vajce s pomocou dospelého a nožička rozrežeme vodorovne napoly. Vajce namaľujeme temperovými farbami a necháme uschnúť. Po uschnutí môžeme nastriekať bezfarebným sprejom – lakom. Do vnútra môžeme dať veľkonočnú servítku a môžeme ho naplniť sladkosťami, napr. cukríkmi. Takto pripravené vajce môžeme aj ľubovoľne ozdobiť napr. obe polovice vajca zviazať stužkou a máme originálny darček

pre šibača. Prípadne do jednej polovice vajca dáme zelený sisol ako trávu a na trávu si naaranžujeme žlté kuriatka, ktoré si kúpime, alebo vlastnoručne vyrobíme, nesmú chýbať vlastnoručne vyrobené kvetinky.

ZÁVER

Spolu s deťmi vyhodnotíme namáhavú avšak precíznu prácu, povzbudíme ich a dohodneme sa na pokračovaní. Nabádame deti k snahe neustále na sebe pracovať a zdokonaľovať sa, neustále tvoriť nové a zaujímavé veci. Poďakovanie žiakom za pozornosť a v krátkosti si zopakujeme celú aktivitu.

Pri aplikovaní tohto námetu bola použitá metóda zhotovenia výrobku. Praktická stratégia zameraná na originalitu bola úspešne dosiahnutá, pretože každé dieťa vlastnoručne vyrobilo svoj originálny darček.

Odporúčanie k aktivite: Rozvíjať záujem detí o tradície ostatných sviatkov, spoločne hodnotiť prevedenie, originalitu a nápaditosť vyrobených darčiekov, možnosť najzaujímavejšími výrobkami vyzdobiť interiér triedy.

Zdroj: vlastný

Námet č.4 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: Posol kráľa najväčšieho na svete

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 2,5 hodiny

Kľúčové slová: kráľ, posol, čas

Ciele témy: uvedomiť si, že čas je dar a je dôležité, čím ho naplníme, zamyslieť sa, ako využiť svoj diel času, ktorý dostali

Kognitívny: správne využívať čas

Afektívny: vnímať hodnotu času

Psychomotorický: vybrať si správnu činnosť na využitie voľného času

Pomôcky: dva odkazy od kráľa, veľká papierová škatuľa alebo väčší prútený kôš, čisté papieri, perá, malé občerstvenie. (Odkazy od kráľa môžu byť napísané na originálne vyrobenom listovom papieri, napr. na priesvitný papier nakreslíme vzor, aký chceme mať na listovom papieri. Umiestnime ho na listový papier položený na mäkkej podložke. Ihlu vpichujeme do oboch papierov pozdĺž prekreslených čiar).

Metódy: rozprávanie, rozhovor, diskusia

Stratégia vyučovacej hodiny: stratégia zameraná najmä na originalitu, ale aj fluenciu

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

Vychovávateľ vysvetlí deťom, aký dôležitý je čas a ako je potrebné, správne ho využiť. Pre lepšiu ilustráciu použije nasledujúci príbeh.

HLAVNÁ ČASŤ

Vychovávateľ sa objaví ako špeciálny posol od najmocnejšieho Kráľa na svete. Pred deťmi prečíta Kráľov pozdrav:

„Ja, Kráľ minulý, terajší a budúci, pozdravujem Všetkých, ktorých zastihne moje posolstvo. Rozhodol som sa obdarovať vás niečím výnimočným. Je to veľmi dôležitý dar, dajte si veľký pozor na to, ako ho použijete. Nebuďte prekvapení, keď zistíte, že

môj dar je prázdny, pretože vašou úlohou bude naplniť ho. Ak si budete počínať rozumne a budete počúvať, čo vám vraví vaše srdce, môžete s ním dokázať úžasné a dobré veci. Dôverujem vám. Všetko je teraz vo vašich rukách.

S pozdravom

najväčší, najmocnejší a jediný vládca sveta, Kráľ minulý, terajší i budúci.“

Vychovávateľ – posol zroluje list naspäť a oznámi deťom, že predtým, ako dostanú skutočný dar od Kráľa, musia dokázať, že ho budú vedieť použiť. Prinesie spoza dverí veľký prútený kôš/väčšiu papierovú škatuľu, postaví ju pred deti a vyzve ich, aby ju do desať sekúnd naplnili. Nesmú však dopredu chystať žiadne veci a pod. Úloha sa dá splniť, len ak prídu na to, že krabicu môžu rýchlo naplniť tak, že si do nej niekto sadne. Skôr, ako začneme odpočítavať, môžu si premyslieť ako a čím škatuľu naplnia. Môžeme im dať viacero pokusov, poprípade ich nenápadne navigovať.

Keď sa deťom podarí úlohu splniť, posol im zablahožela a odovzdá Kráľov dar – ďalší zvitok papiera, previazaný stuhou. Podá ho deťom. Keď ho deti otvoria, zistia, že je na ňom veľkými písmenami napísané slovo „ČAS“.

Posol deťom povie, že jeho úlohou je oznámiť Kráľovi, ako sa deti rozhodli so vzácnym darom naložiť. Preto má návrh. Každé dieťa si počas piatich minút premyslí, čo by chcelo vo svojom živote robiť, ako by chcelo využiť svoj podiel z Kráľovho daru a napíše to na papier. Farebne vyznačí najviac desať vecí, ktoré považuje za najdôležitejšie.

Potom si všetky deti spolu s poslom sadnú do kruhu (môžeme pripraviť malinovku a sladkosti pre spríjemnenie rozhovoru). Postupne si prečítajú svoje najdôležitejšie veci. Zistia, či ich majú viacerí rovnaké a spolu vyberú dvadsať z nich, ktoré napíšu na zvitok od Kráľa.

ZÁVER

Na záver poďakujem deťom za aktívnu spoluprácu a povzbudíme ich, aby stále čo najlepšie, najefektívnejšie využívali čas, voľné chvíle nielen v škole, ale najmä doma.

U detí bolo možné okamžite spozorovať rozvoj slovnej i ideačnej fluencie. Takže aplikácia tohto námetu napomohla pri ďalšom rozvíjaní tvorivosti detí.

Pri aplikácii námetu bola využitá metóda rozhovoru a diskusie, so zameraním na správne vnímanie času.

Zdroj: vlastný

Námet č. 5 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: „A“ ako aktivita

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 2 hodiny

Kľúčové slová: voľný čas, aktivity, zážitky

Ciele témy: prejavíť záujem o činnosti, ktoré budú deti baviť

Kognitívny: formulovať význam voľnočasových aktivít

Afektívny: venovať sa rôznym aktivitám, odtrhnúť sa od televízie

Psychomotorický: nakresliť Mapu svojho života

Pomôcky: štipce, papiere, pastelky

Metódy: kreslenie, rozhovor, hra, pozorovacie hárky

Stratégia vyučovacej hodiny: zameraná na rozvoj flexibility a fluencie

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

Sme rôzni ľudia. Jeden z nás viac pracuje, hrá sa, učí sa, druhý menej. Všetci by sme sa však mali snažiť byť tvoriví, akční. Nemôžeme predsa sedieť doma ako „peciváli“ za pecou a čakať, že celý svet príde za nami. My musíme chodiť do sveta medzi ľuďmi, všímať si ich potreby.

HLAVNÁ ČASŤ

1. Poznáte rozprávku Popolvár? Skúste si ju prerozprávať. Sedel doma Popolvár, alebo si to o ňom ľudia mysleli? Čo by sa stalo, keby doma naozaj len sedel? Zachránil by princeznú?
2. Skúste mi porozprávať, čo všetko ste zažili minulú sobotu (deti po jednom rozprávajú ...).
3. Teraz si skúste prestaviť, že by ste v tú sobotu jednoducho zostali v posteli a nevystrčili by ste ani nos z postele. O čo všetko by ste prišli (znova deti môžu hovoriť, či by sa im to páčilo, či nie).

Každý z vás už vo svojom živote zažil veľa krásnych stretnutí a stretol rôznych ľudí. Porozmýšľame aké veci, drobnosti ma stretávajú v každodennom živote.

Nakreslíme si Mapu svojho života pre iných – papier A. Do stredu papiera si dáme svoje meno (alebo sa nakreslíme, dáme si svoju fotku) a budeme zakresľovať ľudí, ktorých poznáme, a s ktorými neseďme len za pecou, ale konáme krásne veci – hráme sa, učíme sa. Túto mapu môžeme kresliť rôznymi spôsobmi – štýl zemepisnej mapy s cestami, moriami, alebo ako prechádzku cez miestnosti (PC hra), alebo ako prechod cez rozprávkové krajiny a podobne.

Potom sa o mape porozprávame, predstavíme svojich kamarátov a opíšeme aktivity, ktoré sme s nimi robili. Môžeme pridať aj pesničku.

HRA

Štipcová naháňačka – deti si pripnú 4 štipce na spodok trička, na chrbát. Snažia sa získať, čo najviac štipcov a pritom si chránia tie svoje. Získané štipce si pridávajú na tričko k svojim.

Pri rôznych stretnutiach je dôležité dobre začať – vedieť sa pozdraviť.

Deti si vymyslia, ako sa budú medzi sebou zdraviť – spoločný pozdrav.

Deti si vymyslia ako sa zdravia medzi sebou Neptúnčania, krtkovia, včely, psy, obyvatelia Pampulónie a pod. Vychovávateľ to môže striedať - to znamená, že všetci sa zdravia jedným pozdravom, zmeniť to môže len vedúci, ktorý príde a pozdraví sa ináč a ten dotýčny sa už musí odzdraviť zmeneným pozdravom.

Na lístokoch je napísané ako sa zdravia ľudia v iných krajinách. Každý si vylosuje jeden lístok. Chodíme po miestnosti a každý sa zdraví svojím vybraným pozdravom. Pozdravy: Eskimáci – podanie ruky, úklon hlavou a šúchanie nosov, Francúzi – líčko na líčko, Maltania – chytiť za obe líca a trošku poľahať, Slováci – stavbári – potľapkajú sa po pleciach, Japonci – zopäté ruky a úklon, Indiánsky pozdrav – predlaktie s 2 vystretými prstami smeruje ku srdcu a potom sa ruka vystrie („pokajmu“)...

Nácvik správneho podania si ruky – pri rôznych situáciách – gratulácia, podanie ruky prezidentovi, pri stretnutí, pri návšteve ... – deti sa zahrajú tieto rôzne situácie.

ZÁVER

Na záver poďakujeme deťom a vyzveme ich, aby boli aktívni. Čím viac budú aktívnejší, tým spoznajú viac ľudí, získajú viac zážitkov a zábavy. Upozorníme ich, že sledovanie televízie nie je spôsob, ako byť aktívny. Skúsme zažiť niečo nové s kamarátmi – pôjdeme niekde von – na výlet, zahráme sa s nimi, alebo pozveme maminu na prechádzku a podobne.

Pri aplikovaní tohto námetu bola použitá metóda pozorovacích hárkov. Pozorovaním bolo zistené, že väčšina detí veľmi pohotovo zareagovala, avšak niektorým deťom bolo potrebné napomáhať, nakoľko u nich nebola dostatočne rozvinutá verbálna fluencia. Odporúčanie k aktivite: navrhujeme doplniť hru o činnosti, o ktoré deti majú záujem.

Zdroj: vlastný

Námet č. 6 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: Tajomstvo krajiny nočných ľudí

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 1,5 hodiny

Kľúčové slová: anjel, rozprávková krajina nočných ľudí

Ciele témy: formovať návyk u detí, aby sa nebáli noci, poukázať na anjela ako strážcu našich snov

Kognitívny: vymyslieť meno pre svojho anjela Strážcu

Afektívny: povzbudiť deti k smelosti v tme a samote

Psychomotorický: pestovať návyk k odvahe a nebojácnosti

Pomôcky: hviezdičky, obláčiky, mesiac, clony na okná, hudba, farbičky, anjeli z výkresov, fixy, voskovky, sladká odmena, oblečenie za anjela (príloha A).

Metódy: rozhovor, kreslenie, hra, anketa

Stratégia vyučovacej hodiny: praktická stratégia orientovaná na podporu redefinovania

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

V krajine nočných ľudí žijú aj zvieratá a jamakvaky.

Zahráme sa hru jamakvaky alebo jej obmenu: Kruh tvoríme my – noční ľudia a jamakvaky sa chcú dostať von, aby sa napásli.

HLAVNÁ ČASŤ

Miestnosť, kde bude aktivita prebiehať upravíme na nočnú krajinu: môžeme zastrieť okná, rozvešať hviezdičky, mesiac a obláčiky. Vychovávateľ je oblečený ako anjel. Kým prídu všetky deti, hrá príjemná hudba. Predstavíme deťom rozprávkovú Krajinu nočných ľudí, kde je stále tma a my v nej strávime našu aktivitu. Žijú tam ľudia, takí ako my, ale neboja sa tmy. Prečo? Je to tajomstvo. Chcú nám ho prezradiť. Napísali ho

na papier, ktorý je schovaný v tejto miestnosti. Nájďme ho. Na papieri bude napísané: „Nebojíme sa, lebo stále máme niekoho pri sebe, kto nám pomáha. U nás nikdy nestretnete človeka, ktorý je sám.“

Rozprávame sa o anjeloch. Akú majú funkciu, kto ich poslal, prečo?

Rozdáme deťom obrázok anjela. Každý vymaľuje svojho anjela a vymyslí mu meno a vezme si ho domov. Môžu si ho dať k postieľke, aby ho videli a vedeli, že je s nimi.

Spýtame sa detí, či by chceli v takejto krajine žiť a prečo. Povieme im, že tak napoly žijeme aj my v tejto krajine. Aj my máme noc, no ani cez noc nikdy nie sme sami. Kto je stále s nami? Anjel Strážca.

ZÁVER

PodĎakujeme deťom za účasť a pri odchode dostane každý sladkú odmenu od anjela za to, že sa nebáli byť v krajine Nočných ľudí.

Rozvinutie tvorivosti u detí s orientáciou na redefinovanie bolo úspešné len niektorých detí. Je preto nevyhnutné, aby rozvíjaniu tvorivosti v tejto oblasti sa venovala zvýšená pozornosť.

Metóda ankety bola využitá pri aplikovaní tohto námetu. V ankete sme zisťovali názor detí na pocit ochrany prostredníctvom anjela, názor na ich pocit v tme.

Odporúčanie k aktivite: Povzbudiť k smelosti v tme a samote najmä u mladších detí.

Zdroj: vlastný

Námet č. 7 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: Zlatá ryбка

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 1,5 hodiny

Kľúčové slová: dar, ryбка, želanie

Ciele témy: učiť sa dávať, byť vynaliezavý v spôsoboch, ako môžem niekomu urobiť radosť

Kognitívny: vysvetliť význam slova dar

Afektívny: vcítiť sa do potrieb a želaní iných

Psychomotorický: vytvoriť, namaľovať dar pre svojich blízkych

Pomôcky: rybky zo zlatého papiera s textom, modrá látka, prípadne akvárium, plagát so slovom „DAR“, perá, meditačná hudba

Metódy: hra, diskusia, anketa

Stratégia vyučovacej hodiny: rozvoj senzitivity

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

Na stôl alebo v akváriu nariasime modrú látku, znázorňujúcu vodu. Poukladáme na ňu malé rybky vyrobené zo zlatého papiera. Na rybičkách je napísané: „Splním ti jedno želanie...“

HLAVNÁ ČASŤ

Indická legenda rozpráva, ako istý sedliak nesúc na pleciach vrece pšenice, stretol samého Pána Boha. Pán Boh neočakávane poprosil o trochu pšenice. Chlap pohľadom najmenšie zrnko a dal ho svojmu Stvoriteľovi. Ten vzal darované zrnko, premenil ho na zlato a vrátil ho majiteľovi. Až teraz sedliak dostal rozum a ľutoval, že nedal Pánu Bohu plné vrece.

Z príbehu vyplýva, že z dávania vychádza mnoho ponaučenia. Pred deti predložíme plagát, na ktorom je veľkými písmenami napísané slovo DAR. Úlohou detí je napísať všetko, čo im napadne, keď počujú toto slovo. Na lístky napíšeme, čo všetko môže byť darom. Každý z nás môže dávať a tak v menšej či väčšej miere plniť želania iných. Predstavíme si, že sme zlatými rybkami a môžeme plniť niekomu jedno želanie. Zoberieme si po jednej rybke a na druhú stranu napíšeme, komu a aké želanie by sme chceli splniť. Upozorníme deti, že si ich navzájom budeme čítať. Prečo sme si vybrali práve túto osobu a prečo práve tento dar? Čo je v našich silách pre tohto človeka urobiť, keďže nie sme zlaté rybky? Počas písania počúvame meditačnú hudbu.

HRA

Rozdelíme sa na menšie skupinky. Každá skupinka sa bude snažiť zdramatizovať dve vybrané želania tak, aby v scénke boli použité slová: mám ťa rád, dar, ďakujem, prepáč, pomoc. V prvej scénke bude želanie splnené, v druhej nie. Scénky si navzájom predvedieme a porozprávame sa o nich. Prečo sa niektoré želania naplnia a iné nie?

ZÁVER

PodĎakujeme deťom za účasť a nezapudneme pripomenúť, že je dôležité dávať a plniť želania iným, zároveň zdôrazníme veľký význam slov: ďakujem, prepáč, mám ťa rád.

Aplikácia tohto námetu bola veľmi úspešná, rozvoj tvorivosti u detí so zameraním na senzitivitu bol zaznamenaný u všetkých detí.

Pri aplikovaní tohto námetu bola využitá metóda ankety, v ktorej bol zisťovaný názor detí na plnenie či nesplnenie želaní a prianí, či radšej dávajú alebo dostávajú darčeky.

Odporúčanie k aktivite: Motivovať deti, aby sa častejšie snažili vcítiť do potrieb iných a následne ich obdarovať.

Zdroj: vlastný

Námet č. 8 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: Kvety, ktoré nikdy nevädnú

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 1,5 hodiny

Kľúčové slová: mama, kvet

Ciele témy: deň matiek je zvyčajne spojený s obdarovávaním mamičiek, deti si pripravíva vlastnoručne vyrobené kvety pre mamičky

Kognitívny: sformovať prejavenie vďaky mame

Afektívny: uvedomiť si a vážiť si prácu mamy

Psychomotorický: zhotoviť kvet pre svoju mamu

Pomôcky: farebný papier, pastelky, nožnice, lep, špajle, stuha, krepový papier (príloha B)

Metódy: rozhovor, kreslenie, výroba kvetov

Stratégia vyučovacej hodiny: zameranie na originalitu u detí

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

Vychovávateľ vyzve deti, aby povedali nejakú rozprávku alebo básničku o mamičke. Po vypočutí si porozprávame o práci mamičky. Deti vidia, že mama má veľa povinností a starostí, preto ju chceme potešiť.

HLAVNÁ ČASŤ

Deti rozdelíme do skupín. Jednu skupinu tvorí skupina detí menej tvorivá a druhá skupina je tvorivejšia.

Menej tvorivé deti si obkreslia podľa prílohy kvetinky na farebný papier. Postupne si postrihajú a prilepia na špajlu. Podľa druhu kvetinky urobia piestik a nakoniec špajlu olepia krepovým papierom, nevädnuce kvety spoja previazaním stuhy. Druhá skupina nedostala prílohu, ale šálku, pohár a rôzne predmety na tvorbu kvetín.

U detí v oboch skupinách boli zahrnuté základné faktory tvorivosti. Deti vymysleli a vytvorili aj nové neexistujúce kvety, ktoré nikdy nezvädnú, ale potešia. Porozprávame sa s deťmi, že mamu poteší aj to, ak máme snahu na sebe pracovať.

HRA

1. Deti rozdelíme do menších skupín po 3 – 4. Jeden z nich začne napríklad takto: Čo robí moja mama najlepšie, začína na písmeno „s“. Ostatní sa potom usilujú uhádnuť, aká je to činnosť.

Variácia: Na konci vety nepovieme, že to začína na písmeno „s“, ale zahráme danú činnosť pantomímou.

2. Určite každý z vás videl svoju mamu úplne prekvapenú a pamätá si, čo vtedy robila alebo hovorila. Teraz si skúsime úplne presne spomenúť, ako tomu bolo. Postavíme sa do dvoch radov a otočíme sa chrbtami k sebe. Budeme počítat' do troch a potom sa otočíme, pričom sa budeme usilovať, čo najvernejšie správať tak ako naša mamička, keď bola veľmi prekvapená. Aby sme si prekvapenie mohli vychutnať, môžeme si hru zopakovať viackrát.

ZÁVER

Podakujeme deťom a nezabudneme pripomenúť, čo všetko mama musí robiť nielen počas dňa, ale počas celého života, aká je jej úloha veľmi dôležitá.

U obidvoch skupiniek detí sa podarilo rozvinúť tvorivosť prostredníctvom originality. Deti vyrobili darčeky v originálnom prevedení pre svoje mamky.

Pri aplikovaní tohto námetu bol nárast tvorivosti meraný počtom vyrobených kvietkov, s cieľom vlastnoručnou výrobou darčeka si vážiť prácu mamy a pestovať návyk prejavíť vďaku.

Odporúčanie k aktivite: Motivovať deti, aby vďaku svojej mame prejavovali po celý rok, spoločne hodnotiť prevedenie a nápaditosť vyrobených kvetov.

Zdroj: vlastný

Námet č. 9 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: Tajomstvo kráľovstva zrkadiel

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 2,5 hodiny

Kľúčové slová: zrkadlo, srdce

Ciele témy: naučiť sa, že nie výzor, ale srdce je na človeku to najdôležitejšie

Kognitívny: uvedomiť si, že rozhodujúce je srdce človeka, nie jeho zovňajšok

Afektívny: vážiť si dobré vlastnosti človeka

Psychomotorický: zahrať najväčší poklad kráľovstva zrkadiel

Pomôcky: zrkadlá (najlepšie by bolo pre každé dieťa jedno – môžu si ho priniesť aj sami z domu), papierové srdcia, čisté papiere, farbičky, gummy.

Metódy: hra, rozhovor, kreslenie, pozorovací hárok

Stratégia vyučovacej hodiny: kombinácia senzitivity a behaviorálnej fluencie

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

Upravíme miestnosť: do vchodu zavesíme papier s nápisom: „Vitajte v Kráľovstve zrkadiel.“ Vo vnútri porozkladáme čo najviac zrkadiel (rôzne veľkosti a tvary), môžeme doplniť alobalom, krepovým papierom, kvetmi ... Vychovávateľ môže byť preoblečený za Zrkadlového kráľa. Deti prichádzajú a Zrkadlový kráľ ich privíta a usadí.

HLAVNÁ ČASŤ

Kráľ rozpráva deťom o svojom kráľovstve: Čo si deti myslia, čo je v jeho krajine najväčším pokladom? Zrkadlá? To si myslia všetci, ktorí jeho kráľovstvo navštívia. Zrkadlá sú skutočne krásne, no najväčším pokladom kráľovstva je niečo celkom iné – to je však tajomstvo a deti ho môžu odhaliť. Pátrať začneme pri zrkadlách. Aby sme správne pochopili výnimočnosť kráľovského pokladu, potrebujeme sa pozrieť do zrkadla. Deti sa posadia za stôl a kráľ každému podá jedno zrkadlo, papier a farbičky. Úlohou detí je nakresliť to, čo v zrkadle vidia, teda seba samého. Keď sú autoportréty hotové, porozkladáme ich po stole. Kráľ deti najskôr vyzve, aby povedali, čím sa portréty líšia. Majú prísť k tomu, že každé z nich je iné: jedno má svetlé a druhé zase tmavé vlasy, líšime sa farbou očí, pokožky, tvarom úst... všetko veci, ktoré vidíme na prvý pohľad. Keď sa kráľ detí spýtal, čo by mohlo byť jeho pokladom, všetky odpovedali, že zrkadlá, pretože ich je v tejto miestnosti a v celej krajine veľmi veľa a je ich všade vidno. To najdôležitejšie však býva očiam skryté. Tak je to aj s pokladom: na vlastné oči ho uzrieť nemožno – nevidel ho dokonca ani sám kráľ.

Keď sme si pozreli do zrkadla, uvideli sme to, ako vyzeráme navonok. Je však až tak dôležité to, či máme dlhý alebo krátky nos, dve či päť pieh a zelené alebo modré oči? Samozrejme, že nie. Čo je na každom z nás najdôležitejšie? To, akí sme vo vnútri – naše srdce. Potom kráľ deti pochválil, ako rýchlo sa im podarilo tajomstvo odhaliť. Kráľ deťom rozdá vopred pripravené srdcia: vystrihneme ich z červeného papiera, na jednu stranu nalepíme kúsok alobalu (zrkadlo) a na druhú urobíme ceruzkou machuľu. Každý človek má krásne srdce. Často však býva špinavé a smutné – ako to, ktoré práve držíme v rukách. Čím sa môže naše srdce zašpiniť? Deti postupne hovoria, čím môžeme srdce poškvrniť (napr. bitka s priateľmi, odmietnutá pomoc mamke, bolesť zuba...). Keď sa pozrieme do zrkadla a máme špinavú tvár, umyjeme si ju. Ako však zistíme, že máme špinavé srdce? Jestvuje také zrkadlo, v ktorom by sme mohli uvidieť svoje srdce? A ako si môžeme umyť špinavé srdce?

ZÁVER

Kráľ deťom zablahoželá, že sú také šikovné a múdre, keď dokázali odhaliť tajomstvo Kráľovstva zrkadiel. Aby naň nikdy nezabudli a nezačali si vážiť obyčajné zrkadlo viac

ako ľudské srdce, každý si môže vziať srdiečko, ktoré sa mu práve podarilo vyčistiť – keď si ho doma položí na stôl alebo pripne na nástenku, určite si na tajomstvo Kráľovstva zrkadiel spomenie vždy, keď sa naň pozrie ...

Rozvoj behaviorálnej fluencie u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia bol výrazný, nakoľko tieto deti sú schopné pohotovo vyjadriť tému pohybom.

Pri aplikovaní tohto námetu bola použitá metóda pozorovacích hárkov. Pozorovanie bolo zamerané na zmenu správania sa detí a ich uvedomenie, že je dôležité srdce človeka, jeho pozitívne vlastnosti, charakter a nie jeho výzor.

Odporúčanie k aktivite: Zamerať sa na rozvoj senzitivity u skupiny detí zo sociálne znevýhodneného prostredia ďalšími aktivitami.

Zdroj: vlastný

Námet č. 10 pre aplikáciu tvorivých metód v školskom klube detí

Základná téma: Sme rovnakí?

Vek: 6 – 9 rokov

Čas: 2 hodiny

Kľúčové slová: handicapovaný človek, rovnosť

Ciele témy: uvedomiť si, že ľudia s handicapom majú rovnakú cenu ako ostatní bez handicapu

Kognitívny: vysvetliť svoju podobnosť a rovnosť medzi zdravým a handicapovaným človekom

Afektívny: vcítiť sa do úlohy handicapovaného človeka

Psychomotorický: namaľovať obrázok

Pomôcky: dotvorenie scény na úvodnú scénu, šatka, štetce, vodové a temperové farby, pastelky, fixky, výkresy, obrázky, texty

Metódy: hra, rozhovor, písanie, pozorovací hárok

Stratégia vyučovacej hodiny: praktická stratégia zameraná iba na senzitivitu

Priebeh a časové rozvrhnutie vyučovacej hodiny:

ÚVOD

Deti si posadajú a začína krátka scénka, ktorú pripravil vychovávateľ spolu s deťmi, ktoré sú rozdelené do dvoch skupín podľa hier. V pozadí znie jemná hudba, scéna je upravená najskôr ako ulica, potom ako škola.

HLAVNÁ ČASŤ

Telesne a mentálne postihnutý človek (bez rúk) ide po ulici, nikto si ho nevšíma, on si všíma okolie okolo seba. Prechádza okolo skupinky chlapcov, ktorí na neho pokrikujú: „Ty kripel!“ „Čo tu špatíš...“ Prichádza do umeleckej školy a začína maľovať ústami. Z ničoho nič príbehne k nemu chlapec, s ktorým sa už stretol na ulici a ktorý na neho pokrikoval a vytrhne mu papier. Keď ho chce potrhať, zbadá nádhernú maľbu. Ospravedlní sa mu. Je naozaj prekvapený. Po čase sa skamarátia.

Otázka pre deti: Čo nám znázorňuje táto scénka? Strelí sme sa niekedy s podobnou situáciou? Ako by sme sa my zachovali v takejto situácii?

HRA

Maľovanie ústami (namaľovať obrázok situácie z príbehu alebo niečo ľubovoľné) – cieľom je, aby si deti vyskúšali, koľko úsilia musia handicapovaní vydať, aby nakreslili obrázok.

Vychovávateľ vyrozpráva deťom ďalší príbeh: Cyklista sa prihlásil na preteky, počas jazdy sa veľmi unavil, chcel sa vzdať. Zrazu videl pred sebou cyklistu, ktorý šiel veľmi pomaly, dobehol ho a zistil, že má len jednu nohu. Unaveného cyklistu táto situácia povzbudila natoľko, že sa nevzdal a došiel do cieľa.

HRA

Deťom zaviažeme šatkou najskôr jednu nohu a potom obe nohy - musia prejsť určitý dlhší úsek, skúsia si uvedomiť takýto dočasný handicap. Hovoríme s deťmi o pocitoch. Žijú medzi nami telesne a mentálne handicapovaní. Stretávame sa s nimi často, ale náš pohľad je mnohokrát odmietavý, vyčítavý, posmešný ... Odsudzujeme ich za to, za čo oni nemôžu. Máme ruky, nohy, rozum... Dostali sme toho veľmi veľa, ale my si to dostatočne nevážíme.

Na pripravené papiere deti napíšu odpovede na dve otázky, potom si ich môžeme prečítať. Aký bol môj postoj predtým k handicapovaným, zmenil sa nejako? Ako vnímam takýchto ľudí?

ZÁVER

Vyzveme deti, aby navštívili niekoho s handicapom a porozprávali sa s ním o jeho vnímaní sveta. Aplikácia tohto námetu je veľmi dôležitá, pretože je potrebné rozvíjať u detí schopnosť všimnúť si svoje okolie i handicapovaných ľudí v našej spoločnosti a teda je potrebné ešte sa venovať rozvíjaniu senzitivity u detí.

Pri aplikovaní tohto námetu bola použitá metóda pozorovacích hárok. Pozorovanie bolo zamerané na zmenu správania sa detí a ich vcítenie sa do pozície handicapovaného žiaka.

Odporúčanie k aktivite: navrhujeme obidve skupiny vymeniť, vystriedať v obidvoch hrách, aby si deti vyskúšali pozície v oboch hrách.

Zdroj: vlastný

3.3 Zhodnotenie rozvíjania tvorivosti

Rozvíjanie tvorivosti detí v školskom klube bolo realizované prostredníctvom námetov zo strany vychovávateľa. Pozorovali sme, ako aplikácia jednotlivých námetov účinne pôsobí na rozvoj tvorivosti detí. Pri rozvíjaní tvorivosti je nevyhnutné, aby vychovávateľ konkretizoval nasledujúce z cieľov:

- viesť k formovaniu vzťahu k voľnému času ako k osobnej a spoločenskej hodnote (rozvoj pozitívnej orientácie),
- vytvárať vhodné podmienky a poskytovať zaujímavé príležitosti na zmysluplné využívanie voľného času (vhodná spoločnosť, prostredie, pozitívny rozvoj osobnosti),
- umožňovať uspokojenie a rozvoj individuálnych potrieb, záujmov, schopností, nadania, talentu, mravných vlastností charakteru,
- podporovať rozvoj primeraných sociálnych kontaktov, vzťahov, osvojiť si normy spoločenského správania, dobrého ľudského spolunažívania, viesť k sociálnej zodpovednosti, aktivite, angažovanosti,

- vytvárať vhodné podmienky pre pozitívne zážitky, pre zážitky z úspechu v záujmovej činnosti, nadobúdať skúsenosti z vlastnej činnosti, seberealizácia v tvorbe,
- prispievať k prehĺbovaniu vedomostí a zručností získaných na vyučovaní v škole, vedieť ich uplatniť v praktickom živote,
- pomáhať slabším a menej úspešným žiakom zvládnuť požiadavky školy,
- pomáhať kompenzovať nedostatky sociálneho prostredia vo vývine detí,
- neúplné, sociálne narušené rodiny, menej podnetné a materiálne chudobné rodinné prostredie takýmto spôsobom napomáhať zdravému vývinu osobnosti,
- predchádzať negatívnym javom v spoločnosti (hrubosť, násilie, trestná činnosť, kriminalita, závislosti).

Výsledok realizácie niektorých námetov dokazuje, že stanovené ciele boli naplnené, že jednotlivými aktivitami došlo k zvýšeniu tvorivosti u detí v školskom klube (námet č. 2, námet č. 4, námet č. 8) a to konkrétne v troch najdôležitejších znakoch tvorivosti - fluencie, senzitivity i originality.

Na základe týchto zistení možno navrhnúť odporúčania pre prax:

- zvýšiť podiel aplikácie metód na rozvíjanie tvorivosti,
- venovať zvýšenú pozornosť zvyšovaniu úrovne vedomostí vychovávateľa z oblastí praxe a teórie tvorivých metód,
- venovať zvýšenú pozornosť pri rozvíjaní tvorivosti u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- formulovať tvorivé úlohy tak, aby sa deti dostali zo stavu relaxácie do stavu aktivity,
- využívať uvoľnenú atmosféru tvorivého prostredia na podnecovanie aktivity,
- rozvíjať tvorivé myslenie u detí v esteticko-výchovných predmetoch,
- pri rozvíjaní tvorivosti detí využívať možnosť rôznych variácií, zmien vo výchovnom procese,
- neustále uvádzať deti do nových, im neznámych situácií, aby sa výchovou dosiahol kreativizačný účinok.

Záver

Výchova vo voľnom čase by mala smerovať k celkovej tvorivosti, humanizácii a výraznejšiemu priblíženiu sa k osobnosti detí, k ich potrebám a záujmom. V oblasti využívania voľného času detí je potrebné vytvoriť podmienky na tvorivé využívanie voľného času detí.

Dôležitým nástrojom pre vychovávateľa je možnosť využitia tvorivých metód pri práci v školskom klube detí. Úlohou vychovávateľa je správny výber a aplikácia metód, ktoré zabezpečia rozvíjanie tvorivosti detí. Práca prináša nové zaujímavé námety na tvorivú činnosť v školskom klube detí, cieľom ktorých je rozvíjať záujem o prírodu a život v nej, objavovanie hodnôt kamarátstva, formovanie vzťahov medzi deťmi i fantáziu detí. Realizáciou námetov došlo u detí v školskom klube k zvýšeniu emotívnosti, senzitivnosti, vnímavosti i fantázie. Vychovávateľ má rozvíjať tvorivý potenciál detí v prostredí uvoľnenosti, pokoja a mal by využívať dostatočné množstvo metód ako deťom takéto prostredie vytvoriť. Rozvíjanie tvorivosti detí nadobúda čoraz väčší význam s následným dosiahnutím významného zvýšenia úrovne tvorivého myslenia i schopnosti tvorivo riešiť problémy.

Zoznam bibliografických odkazov

1. Dekan, J.: Osobnosť vychovávateľa dominantná, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1996, č. 9-10, s. 2
2. Holúbek, J.: Rozvíjanie tvorivosti vo výchove mimo vyučovania, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1996, č. 9-10, s. 9
3. Zelina, M., Zelinová, M.: Rozvoj tvorivosti detí a mládeže, SPN, Bratislava 1990, s. 20
4. Zelina, M., Zelinová, M.: Rozvoj tvorivosti detí a mládeže, SPN, Bratislava 1990, s. 18
5. Hlavsa, J.: Psychologické základy teórie tvorby, Academia, Praha, 1984, s. 26
6. Holúbek, J.: Rozvíjanie tvorivosti vo výchove mimo vyučovania, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1996, č. 9-10, s. 9
7. Zelina, M., Jaššová, E.: Tvorivosť – piata dimenzia, Smena, Bratislava, 1984
8. Klindová, Ľ.: Aktivita a tvorivosť v škole, SPN, Bratislava, 1990, s. 42
9. Zelinová, M.: Tvorivosť v humanistickej výchove, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1998, č. 9-10, s. 2
10. Zelinová, M.: Tvorivosť v humanistickej výchove, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1998, č. 9-10, s.3
11. Zelinová, M.: Tvorivosť v humanistickej výchove, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1998, č. 9-10, s.3
12. Kratochvílová, E.: Voľný čas a pedagogika voľného času, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 2001, č. 5
13. Kratochvílová, E.: Voľný čas a pedagogika voľného času, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 2001, č. 4, s.3
14. Vincejová E.: Výchovný program a plánovanie činností vo voľnom čase, čas. *Ako vo voľnom čase?*, 2008, s. 16-17
15. Darák, M.: Výchova ako prostriedok humanizácie, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 1997, č. 3-4, s. 2
16. Kratochvílová, E.: Voľný čas a pedagogika voľného času, čas. *Výchova a vychovávateľ*, 2001, č. 6

Príloha č.1

Námet č. 6 Tajomstvo krajiny nočných ľudí

Príloha č.2
Námet č. 8 Kvety, ktoré nikdy nevädnú

